

Rastefugle på Tipperne 2013

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 4. marts 2014

Ole Amstrup, Mogens Bak & Karsten Laursen

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen
Antal sider: 6

Faglig kommentering:
Thomas Eske Holm
Kvalitetssikring, centret:
Jesper R. Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

Indledning	3
Rekordmange sangsvaner og kortnæbbede gæs	3
Mange pibe- og skeænder om efteråret	5
Få rastende klyder og brushøns	6

Indledning

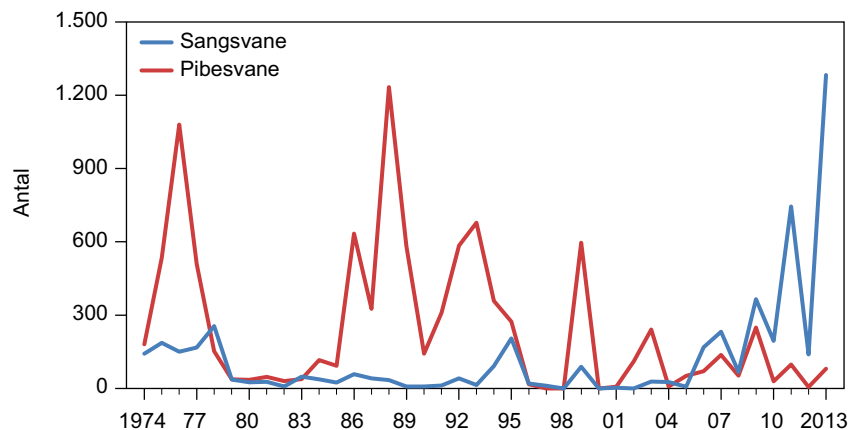
De rastende trækfugle optælles hvert år på Tipperne som led i den nationale overvågning af de talrige trækfugle, som forår og efterår passerer Danmark. Tipperne er i den forbindelse ret enestående, da overvågningen her antagelig kan fremvise den længste tidsserie i Europa. Tællingerne blev påbegyndt i 1928 og er siden gennemført omtrent hvert år. I 1972-74 blev optællingsmetoden revideret og tællinger systematiseret.

De tal, der præsenteres i dette notat, er maksimumantal for 1. halvår (januar-juni) og 2. halvår (juli- december) 2013. Den største tælleintensitet ligger i marts-november, hvor der er udført 2 tællinger om måneden i de seneste 15 år, mod tidligere 6 tællinger. I 2013 er der dog kun udført én tælling i juli og ingen i august, men der foreligger enkelte supplerende tællinger i disse måneder, omend med ufuldstændig dækning af området. I de øvrige dele af Ringkøbing Fjord som optælles, Klægbanken og Haurvig Grund, blev der kun udført én tælling i oktober. I vinterperioden (december-februar) foretages kun en tælling, nemlig den internationale midvintertælling, der gennemføres i midten af januar. Tallene i vinterperioden kan derfor ikke tages som repræsentative for vinterperioden.

Rekordmange sangsvaner og kortnæbbede gæs

Det var en meget kold vinter, og kulden fortsatte helt frem til april. Da isen brød op, kom flere og flere fouragerende sangsvaner til Tippergrunden, og det højeste antal blev noteret så sent som den 8. april, i alt 1.283 fugle, hvilket er rekord for reservatet. Inden for de seneste 7-8 år er antallet steget markant (Fig. 1, Tabel 1). Pibesvane kunne derimod ikke mønstre nær så mange fugle. Det højeste antal blev 81 fugle den 27. marts, og dette antal ligger langt under antallet for 15 år siden, som kunne ligge på flere hundrede fugle (Fig. 1). I sidste halvdel af året blev der kun noteret 6 pibesvaner som maksimum.

Figur 1. Antal pibe- og sangsvaner i månederne marts-juni 1974-2013. Antal fugle i andet halvår er ikke medtaget, da der siden 1998 ikke foreligger systematiske tællinger fra december.

Tabel 1. Antal (maksimum) i 1. halvår (januar-juni) og i 2. halvår (juli-december) for udvalgte vandfuglearter på reservatet Tipperne 2011-2013.

	1. halvår			2. halvår		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Knopsvane	255	204	473	271	570	328
Pibesvane	98	6	81	52	0	6
Sangsvane	745	139	1.283	245	88	17
Kortnæbbet gås	1.320	849	3.120	10.170	8.180	22.185
Grågås	628	227	116	2.450	1.420	1.042
Bramgås	8.400	19.050	17.000	7.340	12.648	14.800
Mørkbuget knortegås	1.166	752	510	25	14	11
Pibeand	2.321	1.779	1.599	8.139	10.171	16.419
Krikand	1.245	4.553	1.149	6.272	9.505	4.922
Gråand	236	608	342	646	930	1.211
Spidsand	462	368	256	1.050	1.661	1.212
Skeand	30	49	92	457	492	575
Toppet skallesluger	102	90	126	295	75	349
Klyde	110	122	74	249	430	44
Hjejle	6.500	1.070	92	4.860	13.000	11.050
Vibe	327	165	159	526	903	489
Almindelig ryle	2.370	2.532	902	6.865	2.799	5.022
Brushane	172	181	25	85	45	23
Dobbeltbekkasin	16	17	20	299	432	233
Lille kobbersneppe	349	605	680	511	505	393
Stor regnspove	438	503	414	312	275	329

Antallet af bramgæs er steget meget i Vestjylland gennem de seneste år, og mellem 15.000-17.000 rastede på Tipperne i 2013. Foto: Ole Amstrup.

I starten af november blev der udført en international tælling af kortnæbbede gæs. Fuglene fouragerer især om efteråret på korn- eller majsstubmarker øst for Ringkøbing Fjord, men den optimale metode til optælling af arten gennemføres ved at studere trækket til og fra overnatningspladserne. Ved Klægbanken og Tipperne blev der talt hhv. 8.300 og 8.000 fugle. Overnatningstrækket til Tipperne blev kun fulgt sporadisk, men det kulminerede den 25. november med 22.185 fugle, hvilket er det største tal, der er registreret på reservatet. Bramgås benytter både Tipper-halvøen og Skjern Enge som fourageringsområder, men efterhånden følger flere og flere bramgæs med de kortnæbbede gæs om efteråret til Tipperne; de højeste antal blev 17.000 bramgæs (primo maj) og 14.800 (oktober). Forårstrækket af mørkbuget knortegås lå på det gennemsnitlige antal for de senere år med største tal den 19. maj på 510 fugle.

Mange pibe- og skeænder om efteråret

Allerede i august kunne vi registrere, at der var meget plantevegetation (især børstebledet vandaks *Potamogeton pectinatus*) i den vestlige og nordvestlige Tippergrund, så vi forventede store antal af svømmeænder i løbet af efteråret. Allerede den 10. september blev der talt næsten 16.000 fouragerende pibeænder. Derefter faldt antallet pga. høje vandstande, men den 23. oktober kulminerede arten med 16.419 fugle, hvilket er det højeste antal siden 1995. Siden 2009 er maksimumantallet steget støt. På Klægbanken inkl. Stauning Grund sås også mange pibeænder på den ene tælling, som blev gennemført dér; på tællingen den 1. oktober blev der talt 11.989 pibeænder.

Også spids- og skeand rastede i store antal gennem hele efteråret. De højeste antal blev hhv. 1.212 spidsænder og 575 skeænder, for skeands vedkommende det højeste antal siden 1992. Også på Klægbanken blev der registreret forholdsvis mange skeænder med 121 fugle.

Blandt de øvrige svømmeænder lå antallene nær gennemsnittene fra de seneste år. I slutningen af december optrådte bjergand overraskende med 239 individer. Så høje antal er ikke set siden 1975, og arten har ikke været set årligt på reservatet. Det meste af efteråret blev der også registreret blichøne på tællingerne, og det største antal blev registreret den 23. oktober med 1.130 blichøns.

Pibeand forekom i store antal i 2013. På billedet ses kun hunner.
Foto: Ole Amstrup

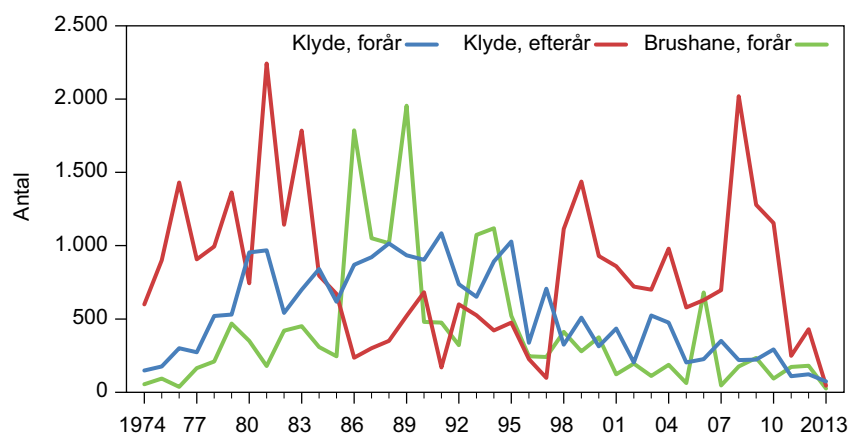

Få rastende klyder og brushøns

Blandt vadefuglene var der overraskende lave antal af klyde og brushane både for- og efterår (Fig. 2). Færre og færre klyder har ynglet på reservatet i de seneste år (i 2013 kun 1 par), og det største antal i foråret blev kun på 39 klyder den 21. maj. Gennem sommeren taltes 74 klyder den 24. juni, og allerede den 28. juli blev de sidste klyder (4 individer) noteret i 2013.

For brushane var det stort set kun ynglefugle, der blev registreret, i alt 53 ynglende hunner og 29 hanner på danseplads. Af rastende trækfugle blev 25 fugle registreret i foråret, hvilket var det laveste antal siden 1974. I anden halvdel af året blev der heller ikke noteret mange fugle. Det største antal blev observeret den 10. september med 23 fugle. For de øvrige vadefuglearter var antallene på det normale niveau bort set fra hjejle, hvor der for andet år i træk blev registreret store antal med 11.050 fugle som maksimum. Derimod blev der i foråret registreret meget få hjejler, med det største antal på blot 92 fugle mod tidligere års antal på over tusinde.

Figur 2. Maksimumantal i 1. og 2. halvår for klyde og 1. halvår for brushane 1974-2013.

Af sjældne fugle blev der på reservatet registreret en sølvhejre (april), en pomeransfugl (juni), en sribet ryle (juni), tre tredækkere (1. juni og 2 primo oktober), en storpiber og en himalayasanger (begge november). Derudover blev der på Værnengene set en silkehejre i maj.

Brushane (her en brushøne) rastede i små antal på Tipperne i 2013. Foto: Ole Amstrup.

